

Russell Harpring
arbetar med kontant- och kupongassistans
vid Catholic Relief Services och är associerad
forskare med Humlog-institutet vid Hanken.
Artikeln bygger på Harprings lectio praecursoria
vid hans disputation på Hanken i maj 2023.

Kontanta pengar är effektiv hjälp i humanitära kriser

I en tid som präglas av ständig närvaro av humanitära kriser, har leveransen av bistånd till personer som drabbats av katastrofer blivit alltmer utmanande. Humanitära organisationer förlitar sig numera i högre grad på kontant- och kupongassistans för att leverera bistånd. I huvudsak handlar det om en form av humanitärt bistånd där kontanter eller kuponger ges direkt till individer eller hushåll. Denna biståndsform kräver fungerande marknader med ett tillräckligt utbud av varor för att vara effektiv.

I stället för att leverera varor eller tjänster, tillåter kontant- och kupongassistansen (cash and voucher assistance, CVA) mottagarna flexibilitet och autonomi för att tillgodose sina mest akuta behov baserat på sina egna prioriteringar. Att inte ta hänsyn till befintliga strukturer i försörjningskedjorna kan leda till förseningar, ökade kostnader och potentiell risk för välbefinnandet för de individer som dessa organisationer strävar efter att hjälpa.

Innan jag påbörjade min doktorsutbildning arbetade jag med upphandling inom en humanitär organisation för att säkerställa att livsviktiga förnödenheter förvärvades och levererades till människor i behov av bistånd. I den positionen hade jag möjligheten att vara en del av ett pilotprojekt för CVA, vilket samtidigt illustrerade möjligheterna och riskerna med sådana insatser. Dessa erfarenheter väckte en nyfikenhet hos mig att undersöka vilken roll som försörjningskedjor spelade för att göra CVA effektivt och fungerande som en responsmetod i olika humanitära sammanhang. Dessa teman undersöks vidare i min avhandling, *"Cash and voucher assistance in humanitarian contexts: supply chain determinants for feasibility and operability"* (Harpring, 2023). Denna lectio praecursoria fungerar som

Bilden till vänster visar presenningskydd och bilden till höger de permanenta härbärgena och teamet som möter hushållens medlemmar.

en inledning till avhandlingen, där jag inleder med att berätta om de erfarenheter som fick mig att genomföra denna forskning. Sedan utforskar jag varför försörjningskedjor är viktiga för att tillhandahålla kontant- och kupongassistans, och slutligen tar jag upp vad framtiden möjligen innebär för detta ämne.

Långsiktig lösning behövdes för flyktingar

För sex år sedan besökte jag flyktinglägret i Kakuma, som ligger i en avlägsen del av nordvästra Kenya. Som en del av ett utbildningsprogram och pilotprojektet fick jag möjligheten att besöka en av de nya bosättningarna i lägret. Detta var en prototypbosättning som skilde sig från resten av lägret i sitt syfte och koncept. Jag hade hört lite om det från kollegor – att det var ett bostadsprojekt där kontanter gavs till flyktingar för att de skulle kunna omvandla sina temporära skydd till permanenta hem. Det var flyktingar som av olika skäl sannolikt inte kan återvända hem. Jag hade flera frågor om projektet och varför en sådan ansats skulle tas, så jag var ivrig att se projektet med egna ögon.

Kakuma flyktingläger grundades 1992 för att ge plats åt ”de förlorade pojarna från Sudan” som hade vandrat från Sudan till Kenya för att fly undan inbördeskriget. Under sin 30-åriga historia har lägret expanderat kraftigt och rymmer nu nästan 200 000 fördrivna personer från 19 länder. Med tiden blev det tydligt att en långsiktig lösning behövdes för flyktingar som inte skulle kunna återvända hem, och en plan utarbetades för att bygga en permanent bosättning, så att flyktingbefolkningen kunde

integreras socialt och ekonomiskt i det lokala samhället.

När vi rörde oss genom lägret märkte jag livet där. Människor rusade in och ut ur butiker, kaféer och marknader längs med gatorna, det var definitivt handel och kommers. Jag fick höra att det fanns över 500 registrerade butiker inom lägret och ytterligare 2 000 registrerade företag. Dessutom såg jag skolor, sjukvårdsinrättningar, icke-statliga organisationers kontor och bostadsområden som alla smälte samman till en plats. Det var en livlig plats. Vi flyttade äntligen till den nyaste utbyggnaden av lägret, som kallades *Kalobeyi Settlement*, där de permanenta husen byggts. De skilde sig avsevärt från presenningskydden gjorda av presenningar och trä. Dessa var byggda av sten och murbruk, och var avsedda att vara långvariga.

Det var inte nödvändigtvis själva byggnaderna som imponerade på mig, utan planen kring deras byggande och den långsiktiga visionen för bosättningen. Byggnaderna var inte byggda av organisationerna som drev lägret eller av den lokala regeringen, utan av lokal arbetskraft, inklusive flyktingentreprenörer. Flyktingarna som flyttade till bosättningen fick kontanter för att skaffa material och anlita entreprenörer för att bygga sina hem. Detta är den grundläggande idén med kontant- och kupongassistans – att ge pengar eller kuponger i stället för varor, så att mottagarna kan prioritera sina behov, göra inköp baserade på dem och i slutändan ha beslutskraft över processen. Men varför ta ett sådant tillvägagångssätt? Skulle det inte vara mer effektivt att bygga husen massvis genom en entreprenör? Kanske, men inom denna till synes enkla

Yrkesutbildning vid Kalobeyei Youth Training Center i flyktinglägret i Kakuma.

målsättning att tillhandahålla permanent bostad fanns det flera inbäddade mål och program som gjorde att denna operation fungerade.

Under 2018 genomförde Världsbanken en makroekonomisk studie av flyktinglägret i Kakuma och dess ekonomiska effekter på det lokala världssamhället (World Bank Group, 2018). Studien visade att den ekonomiska aktiviteten i lägret hade en nettovinst för regionen och området utanför lägret. Pengarna cirkulerade inte bara inom lägret utan flödade även utanför dess gränser. Världsbanken uppskattade att det fanns en växande mikroekonomi värd 56 miljoner ameri-

“Flyktingarna som flyttade till bosättningen fick kontanter för att skaffa material och anlita entreprenörer för att bygga sina hem. Detta är den grundläggande idén med kontant- och kupongassistans – att ge pengar eller kuponger i stället för varor, så att mottagarna kan prioritera sina behov, göra inköp baserade på dem och i slutändan ha beslutskraft över processen.”

kanska dollar från ett marknadsperspektiv. Detta var resultatet av sociala och ekonomiska interaktioner mellan människorna som bodde i lägret, Kalobeyei-bosättningen och de lokala invånarna. Tanken var då, varför inte utveckla detta ekonomiska system ytterligare?

Från denna idé växte ett projekt med flera intressenter, och de permanenta bostäderna i Kalobeyei-bosättningen var en central del av projektet – en markör för beständighet snarare än det tillfälliga. Jag var intresserad av hur projektet skulle förverkligas. Det fanns efterfrågan – men hur är det med faktorer på utbudssidan? Vad skulle hända med de lokala arbetarna? Hur skulle det hanteras? Lägrets leverantörsansvarige tog mig till en annan del av lägret där flyktingar kunde lära sig snickeri- och murarbetarfärdigheter för att bli certifierade arbetare. För säkerhet och kvalitet skulle husen inspekteras när de var färdiga.

Hur är det med materialen? Levererades de av humanitära organisationer? Nej, de köptes in lokalt av entreprenörerna genom olika källor vilket krävde logistisk planering. Stenen hämtades från en uttorkad flodbädd, vilket innebar att den bara kunde utvinna under torrperioden. Ett lokalt stenbrott tillhandahöll stenen, men det fanns stor efterfrågan på sten, vilket orsakade prisfluktuationer. Trävaror, plåt och ballast kom från längre avstånd, ända från Nairobi, och till-

gången på dem var beroende av tillgänglighet och begränsad av vägnars skick.

Trots de logistiska utmaningarna lyckades entreprenörerna skaffa de material som behövdes, och den växande ekonomiska aktiviteten i området stärkte de lokala försörjningskedjorna snarare än undergrävde dem. Det var faktiskt en av principerna för övergångsbosättningen – att främja ekonomisk välfärd både för flyktinggemenskapen och värdssamhället. Genom att göra det skulle behovet av externt bistånd minska genom att främja självständiga samhällen.

Idén om marknadsbaserade och kontantbaserade lösningar tilltalade mig. Särskilt var det sättet som det omformade berättelsen om mottagare av humanitärt bistånd som lockade mig. I stället för passiva mottagare blev de aktiva och produktiva aktörer med köpkraft. Det var en attityd av inkludering i systemet, i stället för undantag från systemet.

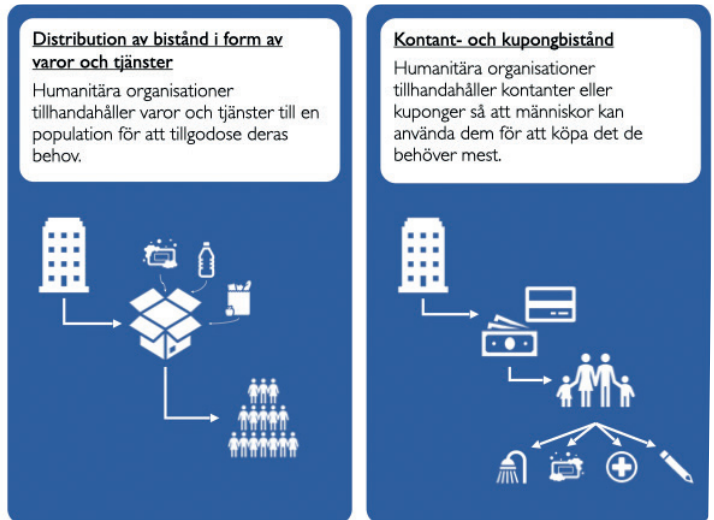
Kontanter kan användas för flera ändamål

Men jag funderade om denna form av bistånd verkligen kunde vara så bra som den verkade vara. Efter mina erfarenheter i lägret började jag leta efter svar på ovannämnda frågor och insåg att jag inte var den enda som ställde dem. Faktum är att en betydande mängd akademisk och praktisk litteratur redan höll på att byggas upp kring ämnet. Flera studier hade jämfört kontant- och kupongassistans med bistånd i form av varor när det gäller kostnadseffektivitet och effektivitet för att uppnå resultat (se Doocy & Tappis, 2017). Bevisen gynnade kontanter och hänvisade till kontanternas flexibilitet och utbytbarhet. Trots allt kan kontanter användas för flera ändamål och inom olika sektorer, som matförsörjning, utbildning, skydd och annat. De kan också implementeras i olika sammanhang, från konfliktområden till katastrofhjälp och socioekonomisk utveckling.

Varningen var att CVA är beroende av både efterfrågesidans fak-

torer (till exempel tillgången på varor på marknaden) och utbudssidans faktorer (till exempel mottagarnas tillgång till marknader) för att genomföras. Varför verkade det som att ingen pratade om de kritiska försörjningskedjorna som utgör grunden för CVA-program? Faktum är att det fanns forskare som var intresserade av detta ämne, och en artikel skriven av några professorer vid Hanken (se Heaslip *et al.*, 2018) skulle visa sig vara mycket inflytelserik för mig. Lite visste jag då att två av författarna skulle bli mina handledare och hjälpa mig att utforska detta ämne i mycket större detalj än jag någonsin hade kunnat föreställa mig.

Deras forskning betraktade kontanter som en vara för bistånd och tog sedan upp hur detta påverkade de materiella och finansiella flödena i nödsituationer när kontanter distribueras i stället för varor (Heaslip *et al.*, 2018). Huvudsakligen innebar kontantbistånd en omstrukturering av försörjningskedjan, där pengar rör sig från givande organisationer till humanitära organisationer, till finansiella tjänsteleverantörer (som banker eller mobila betalningsleverantörer), som sedan distribuerar pengarna till mottagarna, som kan köpa det som behövs från lokala leverantörer. CVA utnyttjar infrastrukturen för befintliga försörjningskedjor för att låta mottagarna tillgodose sina behov och skapar en ytter-

Bistånd i form av varor tillhandahåller varor och tjänster till en målgrupp, medan kontant- och kupongassistans (CVA) gör det möjligt för målgruppen att göra inköp på lokala marknader för att tillgodose sina behov.

ligare efterfrågan under antagandet att den kommer att mötas med ökat utbud och samtidigt behålla en del av de tillförda pengarna i den lokala ekonomin. I bästa fall kan detta främja ekonomisk verksamhet i interventionskontexten. I värsta fall kan det leda till brist i marknaderna eller bidra till inflation.

Problemet är att omsätta detta i handling i humanitära sammanhang. Katastrofer och chocker från katastrofer påverkar marknadsstabiliteten, vilket i sin tur kan påverka tillgången på varor och tjänster samt infrastrukturen i själva marknaden. Precis som världen bevittnade under covid-19-pandemin kan kritiska varor bli otillgängliga och priserna kan stiga på grund av störningar i försörjningskedjorna, vilket kan försvåra tillgången för dem som är beroende av marknader för att tillgodose sina behov. Ju mer jag läste, desto mer intresserad blev jag av att förstå hur försörjningskedjans funktionalitet påverkar genomförbarheten och effektiviteten av CVA. Vad möjliggör dess användning och leder till framgångsrika resultat i katastrofala sammanhang? Hur hanteras risker? Detta var de första frågorna till mina forskningsfrågor.

Det visade sig vara ganska svårt att bedriva forskning om ett framväxande ämne, särskilt att försöka göra en litteraturgenomgång när det ver-

kade som att relevant litteratur dök upp varje månad. Men jag var tvungen att börja någonstans och behövde veta vad som redan hade framförts av andra forskare innan jag kunde påbörja min egen forskning, så jag började mitt doktorandarbete 2019 med en djupdykning i litteraturen (se Maghsoudi *et al.*, 2023).

Napoleon försedde de utbrända med pengar

För att hoppa fram till 2023, står CVA för nästan 20 procent av allt humanitärt bistånd. För att sätta det i perspektiv var det 6 procent år 2014. Tio år innan det antagligen runt 1 procent, eftersom det bara användes i små pilotprojekt. Den relativt nyliga tillväxten av kontant- och kupongassistans tyder tydligen på att det är ett nytt koncept som har antagits av den humanitära sektorn. Det är dock inte fallet, som jag fick lära mig under min forskning. Det var faktiskt under en läsning i lugn och ro under pandemin där jag upptäckte att kontantbistånd till personer som drabbats av katastrofer har använts i över 200 år. Detta finns inte i den litteratur som finns om CVA, men jag vill dela med mig av detta stycke eftersom vi verkligen kan koppla det till framväxten av den humanitära rörelsen på 1800-talet och även se att fungerande försörjningskedjor alltid har varit en förutsättning för dess användning.

Passagen i fråga kommer från Tolstojs *Krig och fred* (1993) – och som mina kollegor har påpekat kan det diskuteras huruvida *Krig och fred* verkligen kan anses vara ”läsning i lugn och ro”, men det hör inte till saken. I berättelsen är det år 1812 och Napoleon har precis invaderat och erövrat Moskva, efteråt härjar en storbrand i Moskva. Moskvaborna har förlorat sina hem i branden och befinner sig nu under fransk ockupation, där de står inför fattigdom och hunger. Vad gör Napoleon?

”[Napoleon] lät hjälp utdelas till dem som hade blivit utbrända. Men eftersom mat var för värdefullt för att ges till utlänningar, som till största delen var fiender, föredrog Napoleon att förse dem med pengar så att de kunde köpa mat utifrån, och han lät distribuera pappersrubel till dem” (Thiers, 1864, som citeras i Tolstoj, 1993).

”Katastrofer och chocker från katastrofer påverkar marknadsstabiliteten, vilket i sin tur kan påverka tillgången på varor och tjänster samt infrastrukturen i själva marknaden. Precis som världen bevittnade under covid-19-pandemin kan kritiska varor bli otillgängliga och priserna kan stiga på grund av störningar i försörjningskedjorna, vilket kan försvåra tillgången för dem som är beroende av marknader för att tillgodose sina behov.”

Det faktum att kontantbistånd gavs till moskvaborna som drabbats av branden fångade min uppmärksamhet av två skäl. Först tidperioden. Det var 1812, mitt under Napoleonkrigen – före Henry Dunant, bildandet av Internationella Rödakorsförbundet och Genèvekonventionen – vilka normalt tillskrivs som grundandet av modernt humanitärt arbete. Men här har vi bevis på tidiga humanitära principer i rörelse, innan formella konventioner och ramar hade antagits. Före denna period var handlingen att ge, vare sig det var pengar, mat eller annat, i hög utsträckning en privat angelägenhet genom en stor del av historien och var knuten till religiösa och kulturella traditioner. Men från början av 1800-talet blev tillhandahållandet av bistånd en mer offentlig angelägenhet, institutionaliserad och normaliserad av regeringar och oberoende organisationer för främjande av mänskligt välbefinnande. Således, trots den nyliga tillväxten av kontant- och kupongassistans inom den humanitära sektorn, är det inte ett nytt koncept och det är inte heller unikt för humanitära organisationer. Det har funnits där från början och utvecklats över tiden med humanitärt arbete.

Faktorer relaterade till försörjningskedjan och marknaden

För det andra är det intressant att notera att Napoleon utvärderade försörjningskedjan och marknadsförhållandena med ett mål i åtanke innan han valde hur biståndet skulle fördelas. Han valde kontantbistånd framför matbistånd till offren, eftersom han visste att efterfrågan på mat uppvägs de lokala förråden inom staden. Moskvaborna skulle ha kontakter utanför staden, vilket skulle göra det möjligt för dem att importera mat från områden utanför Moskva. Napoleons försörjningslinjer var utsträckta, och hans Grande Armée var beroende av lokala källor för mat, för att fortsätta försörja staden. Kontantbistånd skulle tillåta moskvaborna att köpa det de behöver samtidigt som det möjliggör en fortsatt försörjning till Napoleons trupper. Detta är inte bara ett av de första dokumenterade fallen där kontantbistånd distribuerades i stor skala för (kvasi)humanitära ändamål, utan också ett tidigt exempel på att en beslutsfattare överväger faktorer relaterade till försörjningskedjan

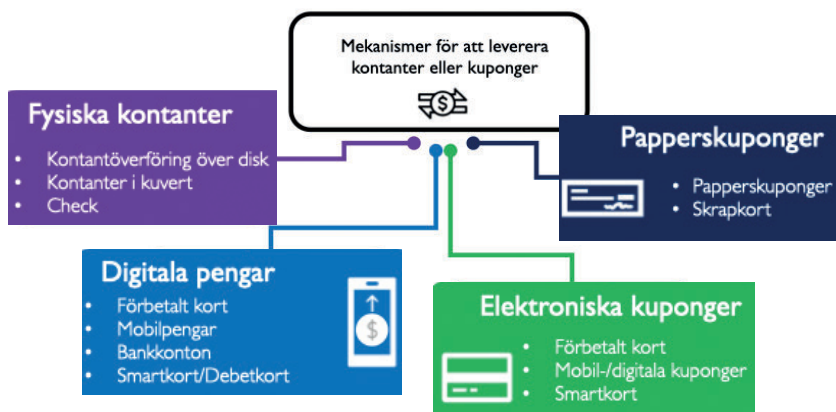
och marknaden innan man föreslår en lösning.

Missförstå mig inte, jag vill inte måla upp Napoleon som en välvillig humanitär. Hans yttersta mål var erövring, och som vi har sett i historien är konflikt en drivkraft för fördrivning och störningar, vilket i sin tur skapar behov av bistånd i första hand. Men det är värt att notera att trots att moskvaborna stämplades som "utlänningar" och "fiender", fick de fortfarande bistånd även om det ännu inte funnits formella konventioner, avtal eller mekanismer som krävde det. Så, det verkar som att handlingen är i enlighet med moderna humanitära principer, och kontantbistånd delar sina rötter med dessa principer.

Bygger man på denna historiska grund är CVA nu redo att forma en ny bana inom den humanitära sektorn, kännetecknad av innovativa tillvägagångssätt och transformerande riktlinjer. På denna horisont finns det tre kritiska faktorer som kommer att påverka riktningen och tillväxten av CVA i framtiden.

För det första är det svårt att överdriva den påverkan som teknologi har haft och kommer att ha framöver. Mobilbetalningar, till exempel, har utmärkt sig som en disruptiv teknologi och har möjliggjort kontantbistånd i stor utsträckning tack vare den ökade spridningen av mobiltelefoner och nätverkstäckning. Pengar kan skick-

"Kontantbistånd skulle tillåta moskvaborna att köpa det de behöver samtidigt som det möjliggör en fortsatt försörjning till Napoleons trupper. Detta är inte bara ett av de första dokumenterade fallen där kontantbistånd distribuerades i stor skala för (kvasi)humanitära ändamål, utan också ett tidigt exempel på att en beslutsfattare överväger faktorer relaterade till försörjningskedjan och marknaden innan man föreslår en lösning."

Kontanter och kuponger finns i olika analoga och digitala former, anpassade från Calp Network, 2018.

as till svåråtkomliga områden nästan omedelbart, vilket möjliggör snabba och flexibla insatser. Biometrisk identifiering är en annan framväxande teknologi med stor potential. Den kan ge en unik grundläggande identitet för personer som saknar nationell eller statlig identitet. Blockkedjor och distribuerad databasteknik används alltmer för datahantering. Open access-plattformar och API:er (Application Program Interface) möjliggör bättre integration mellan system och organisationer. Självklart följer varje ny teknologi med nya risker för biståndsutdelning. Humanitära organisationer verkar under principen "gör ingen skada", så teknikens införande går relativt långsamt jämfört med privatsektorn, men med goda avsikter.

En av de största förändringarna i den digitala eran är det ständiga och överväldigande informationsflödet. Teknologin gör det möjligt för oss att ha större tillgång till mer information än någonsin tidigare, för det bättre eller det sämre. Vi kan få notifieringar, nästan omedelbart, när en större global katastrof inträffar och fortsätta att få uppdaterad information medan situationen utvecklas. Från klimatförändringar till konflikter, sjukdomsutbrott och naturkatastrofer, bevittnar vi dynamiska och eskalerande faktorer som driver humanitära händelserisnabbtakt. För tillfället finns 339 miljoner människor i behov av humanitärt bistånd för att överleva (Ocha, 2022). Det är mera än befolkningen i USA. Av detta antal är över 100 miljoner människor fördrivna från sina hem. Visst, med teknologin är vi mer medvetna om lidandet över

hela världen, men vad ska vi göra med all denna information? Det finns bara så mycket vi kan bearbeta på en gång, utöver allt annat som kräver vår uppmärksamhet. Faktum är att med större tillgång till information ser vi komplexiteten i situationen framför oss och alla de sammankopplade delarna.

Detta leder oss till den andra punkten: att skifta tankesättet kring humanitär finansiering. Vi är väl medvetna om finansieringsbehoven efter att en katastrof har inträffat, och vid den tidpunkten är det för sent. Vägen till återhämtning blir ofta lång, och pengarna tar ofta slut innan arbetet är slutfört. Även om detta ger upphov till en komplex cirkel, behöver det inte vara det enda sättet. Det finns bevis för att förhandsåtgärder, riskreducerande insatser och katastrofberedskap ger en bättre avkastning på investeringen än reaktionsinsatser (Weingärtner et al., 2020). Att investera i lokala beredskapslösningar och utveckla marknadssystem kan vara mer kostnadseffektivt än internationella insatser efter att en katastrof har in-

”Att investera i lokala beredskapslösningar och utveckla marknadssystem kan vara mer kostnadseffektivt än internationella insatser efter att en katastrof har inträffat – men det är svårt att förmedla, eftersom biståndsgivarna inte kan se hur mycket pengar som sparas genom att förhindra en katastrof. Det kräver en förändring i tankesättet kring hur och när humanitära medel ska tilldelas, och till vilka områden.”

träffat – men det är svårt att förmedla, eftersom biståndsgivarna inte kan se hur mycket pengar som sparas genom att förhindra en katastrof. Det kräver en förändring i tankesättet kring hur och när humanitära medel ska tilldelas, och till vilka områden. Vi måste dra nytta av det överflöd av information som finns tillgänglig och använda den för att fatta datadrivna beslut, med målet att skapa mer motståndskraftiga samhällen – och så småningom mindre behov av långsiktigt stöd.

Människor har rätt att välja vad de vill köpa

För att nå fram finns det en tredje och sista punkt: att omvärdera relationernas dynamik för alla involverade i det humanitära systemet och vilken roll kontantbistånd spelar i systemet. För närvarande är strukturen enkelriktad mellan de som ger och de som tar emot. Givarna förblir inflytelserika när det gäller utformningen, eftersom de är angelägna om att investera i projekt som kommer att ha störst påverkan. Organisationer kan i sin tur vara motiverade att visa sin förmåga att uppnå kostnadseffektiva och verkningfulla projektresultat för att säkra framtida finansiering. I all projektledning och prestandauppföljning är det lätt att glömma personen i slutet av försörjningskedjan och deras röst.

Som Dr. Jemilah Mahmood säger, ”Vi får inte glömma att kontanter är ett verktyg för värdighet, och ... det är där kontanters största värde ligger, att människor faktiskt har rätt att välja vad de vill köpa i krisens tider” (Calp Network, 2021).

Från min synvinkel kan processen varken vara helt åt det ena hållet eller det andra, utan en syntes av båda, och logistik är nyckeln för att uppnå detta. Ju mer pengar som sparas genom effektiv leverans, desto mer pengar kan fördelas till dem som behöver det. Och de som behöver det får uttala sig i hur de vill återuppbygga sin försörjning. Det är i slutändan det som ger syfte åt denna forskning. Utan ett människocentrerat tillvägagångssätt kan målet tappas bort.

Översättning från engelska: Cia Leinonen

Referenser

Calp Network. (2018). Core CVA Skills for Supply Chain, Finance and ICT Staff. CALP Network.

Calp Network. (2021). Episode 5: A Short History of Cash and Voucher Assistance. CALP Network. <https://www.calpnetwork.org/news/podcast-a-short-history-of-cash-and-voucher-assistance/>

Doocy, S., & Tappis, H. (2017). Cash-based approaches in humanitarian emergencies: a systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 13(1), 1–200. <https://doi.org/10.4073/csr.2017.17>

Harpring, R. (2023). Cash and Voucher Assistance in Humanitarian Contexts : Supply Chain Determinants for Feasibility and Operability [Hanken School of Economics]. <https://helda.helsinki.fi/dhanken/handle/10227/555811>

Heaslip, G., Kovács, G., & Haavisto, I. (2018). Cash-based response in relief: the impact for humanitarian logistics. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 8(1), 87–106. <https://doi.org/10.1108/JHLSCM-08-2017-0043>

Maghsoudi, A., Harpring, R., Piotrowicz, W. D., & Heaslip, G. (2023). Cash and voucher assistance along humanitarian supply chains: a literature review and directions for future research. *Disasters*, 47(1), 42–77. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/disa.12520>

Ocha, (2022). 2023 Global Humanitarian Overview. https://reliefweb.int/attachments/9d9b2375-d091-4793-904c-442b807f6153/GHO2023_USG-ERC_Statement_as_prepared_for_delivery.pdf

Thiers, A. (1864). *History of the Consulate and the Empire of France Under Napoleon* (Issue v. 4). Lippincott. <https://books.google.fi/books?id=q8HSAAMAAMAJ>

Tolstoy, L. (1993). *War and Peace*. Wordsworth Classics. Weingärtner, L., Pforr, T., & Wilkinson, E. (2020). The evidence base on Anticipatory Action. <https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000110236/download/>

World Bank Group. (2018). *Kakuma as a Marketplace : A Consumer and Market Study of a Refugee Camp and Town in Northwest Kenya*. World Bank. <http://documents.worldbank.org/curated/en/482761525339883916/Kakuma-as-a-Marketplace-A-Consumer-and-Market-Study-of-a-Refugee-Camp-and-Town-in-Northwest-Kenya>